

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2006

Γ. Ιωάννου, +13-12-43

Τότε που πρωτοζύγωσα, το σκάψιμο με την αξίνα είχε προχωρήσει. Εξάλλου δεν τον είχαν θαμμένο καθόλου βαθιά. Μάλλον γυναίκες θα είχαν φροντίσει για την ταφή του. Σε λίγο, ένα ένα, άρχισαν να ξεφυτρώνουν τα κόκαλα. Ήταν κατακίτρινα, με λίγο καστανό χρώμα κολλημένο πάνω τους. Η γυναίκα, μ' ένα τσεμπέρι στο κεφάλι, σχεδόν γονατιστή, αφού τα ξέπλενε λίγο με κόκκινο κρασί, τ' αράδιαζε ευλαβικά μέσα σε μια κάσα χαρτονένια, απ' αυτές της αμερικάνικης βοήθειας. Σε όλα αυτά δεν υπήρχε τίποτα το αηδιαστικό ή το τρομαχτικό. Άλλωστε το παιδάκι ήταν δεκάξι χρονών όταν μαρτύρησε. Και πιστεύω, χωρίς αμφιβολία, πως θα έχει αγιάσει. Στο χώμα δίπλα ήταν μπηγμένο ένα κερί και στο θυμιατό σιγόκαιγε θυμίαμα. Ευωδίαζε όλος ο τόπος. Λέξη δεν έλεγαν, ούτε ακουγόταν κλάμα. Καταλάβαινα πως τα μάτια τους τρέχαν, γι' αυτό έσκυψα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα ούτε τολμούσα να τους κοιτάξω. Πολύ ήταν και που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα.

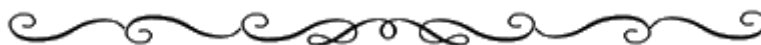
Μονάχα όταν βρέθηκε το κρανίο, άκουσα τον αδελφό να λέει βραχνά: η χαριστική βολή. Ήταν μια μικρή τρύπα λίγο πιο πάνω απ' το μέτωπο. Είχα γίνει πια ένα με το χώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος. Κοίταξα συνεχώς ένα βραχάκι κοντά μου και τις λειχήνες του. Αυτό σίγουρα θα ήταν και τότε εδώ, και το παιδί θα το είδε· ίσως και να το ζήλεψε. Μπορεί να ήταν και κείνο το αρκετά μεγάλο δέντρο, αν και δεν αποκλείεται να έχει μεγαλώσει πιο γρήγορα, εφόσον βρήκε άφθονο λίπασμα από τόσο αίμα και τόσες εκατοντάδες κορμιά. Καλά θα ήταν να μπορούσε να μεταμορφώνεται ο άνθρωπος, όταν πέφτει σε μεγάλο κίνδυνο, ή ν' ανοίγει η γη και να τον κρύβει. Εγώ τουλάχιστο έτσι παρακαλούσα, όταν βρέθηκα σε κάτι τιποτένιους κινδύνους, που είναι ντροπή και να τους σκέφτομαι ακόμα. Πάντως θυμούμαι πως εκείνες τις στιγμές λάτρευα και πρόσεχα, όσο ποτέ, τα άψυχα, αλλά και τα έντομα και τα φυτά και τα πουλιά. Σ' αυτό ακριβώς στηρίζομαι και πιστεύω πως έτσι θα 'νιωσε κι αυτός εκείνη την ώρα. Εξάλλου ήταν της ηλικίας μου. Δεν ήταν δυνατό να διαφέρω και τόσο πολύ απ' τους άλλους. Άνθρωπος είμαι και εγώ. Κι όμως η κάποια διαφορά είναι που με καίει.

Ερώτηση

(α) Στο πιο πάνω απόσπασμα ο αφηγητής πιστεύει πως το δεκαεξάχρονο παιδί «έχει αγιάσει». Ποια στοιχεία του αποσπάσματος επιβεβαιώνουν την πεποίθησή του αυτή;

Ερώτηση

(β) Με ποια συμπεριφορά και ποιες σκέψεις ο αφηγητής υποδηλώνει τη δική του αναξιοσύνη απέναντι στο παιδί;

Γ. Σεφέρης, Σαλαμίνα της Κύπρος

- Ναι· όμως ο μαντατοφόρος τρέχει
κι όσο μακρύς κι αν είναι ο δρόμος του, θα φέρει
σ' αυτούς που γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλήσποντο
το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας.

Σαλαμίνα, Κύπρος Νοέμβρης '53

Οδ. Ελύτης, 'Αξιον Εστί δ

Ένα το χελιδόνι	*	κι η Άνοιξη ακριβή
Για να γυρίσει ο ήλιος	*	θέλει δουλειά πολλή
Θέλει νεκροί χιλιάδες	*	να 'ναι στους Τροχούς
Θέλει κι οι ζωντανοί	*	να δίνουν το αίμα τους.
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έχτισες μέσα στα βουνά
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έκλεισες μες στη Θάλασσα!
Πάρθηκεν από μάγους	*	το σώμα του Μαγίου
Το 'χουνε θάψει σ' ένα	*	μνήμα του πέλαγου
Σ' ένα βαθύ πηγάδι	*	το 'χουνε κλειστό
μύρισε το σκοτάδι	*	δι κι όλη η Άβυσσο.
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μέσα στις πασχαλιές και Συ
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μύρισες την Ανάσταση!
Σάλεψε σαν το σπέρμα	*	σε μήτρα σκοτεινή
Το φοβερό της μνήμης	*	έντομο μες στη γη
Κι όπως δαγκώνει αράχνη	*	δάγκωσε το φως
Έλαμψαν οι γιαλοί	*	κι όλο το πέλαγος.
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έζωσες τις ακρογιαλιές
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	στα βουνά με θεμέλιωσες!

Ερώτηση

(α) Στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα υπάρχουν αισιόδοξα μηνύματα. Να τα επισημάνετε και να τα αναλύσετε με συντομία.

(β) Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έζωσες τις ακρογιαλιές
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	στα βουνά με θεμέλιωσες!

(β) Αποδώστε το νόημα του πιο πάνω δίστιχου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2007

Μανόλης Αναγνωστάκης, « Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ. »

Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
η Τράπεζα Συναλλαγών
— εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται —
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
— εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν —
Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
τις ωραίες εκκλησιές.
Η Ελλάς των Ελλήνων

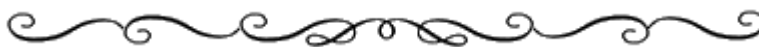
Παντελής Μηχανικός, « Ονήσιλος »

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.
Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Ερώτηση

(α) Ποιες πολιτικές καταστάσεις και ποιες ανθρώπινες συμπεριφορές καταγγέλλονται στο καθένα από τα πιο πάνω αποσπάσματα;

(β) Οι δύο ποιητές χρησιμοποιούν κοινούς εκφραστικούς τρόπους για να επιτύχουν το στόχο τους. Να αναφέρετε δύο από αυτούς και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από τα αποσπάσματα.

Τάκης Σινόπουλος, « Ο καιόμενος »

Κοιτάχτε! μπήκε στη φωτιά! είπε ένας απ' το πλήθος.
Γυρίσαμε τα μάτια γρήγορα. Ήταν
στ' αλήθεια αυτός που απόστρεψε το πρόσωπο, όταν του
μιλήσαμε. Και τώρα καίγεται. Μα δε φωνάζει βοήθεια.
Διστάζω. Λέω να πάω εκεί. Να τον αγγίξω με το χέρι μου.
Είμαι από τη φύση μου φτιαγμένος να παραξενεύομαι.
Ποιος είναι τούτος που αναλίσκεται περήφανος;
Το σώμα του το ανθρώπινο δεν τον πονά;
Η χώρα εδώ είναι σκοτεινή. Και δύσκολη. Φοβάμαι.
Ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις, μου είπαν.
Όμως εκείνος καίγονταν μονάχος. Καταμόναχος.
Κι όσο αφανίζονταν τόσο άστραφτε το πρόσωπο.
Γινόταν ήλιος.
Στην εποχή μας όπως και σε περασμένες εποχές
άλλοι είναι μέσα στη φωτιά και άλλοι χειροκροτούνε.
Ο ποιητής μοιράζεται στα δυο.

Ερώτηση

- (α) Πώς παρουσιάζεται ο «καιόμενος» στο ποίημα και τι συμβολίζει;
- (β) Πώς διαγράφεται ο ρόλος του ποιητή σε σχέση με τη στάση του πλήθους;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

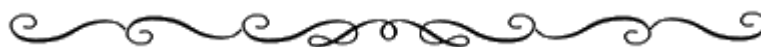
2008

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Στα στέφανα της κόρης του»

Είχε τριακόσια στρέμματα γης υπό κατοχήν
και τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής.
Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.
Κατά την τελετή του μυστηρίου
δεν πρόσεξε κανέναν τον πατέρα της.
Μπήκε απ' το νάρθηκα κρυφά και στάθηκε
πίσω από μια κολόνα και καμάρωνε.
Ύστερα σκούπισε με το μανίκι του
το ξεσκισμένο και φτωχό του δάκρυ.
Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού
και τον αφήκανε στην ησυχία του.
Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.
Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν
καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.
Ο στοργικός πατέρας πάει κι αυτός
στην Πράσινη Γραμμή, περνά σκυφτός
παίρνει ξανά τη θέση του στο χώμα.

Ερώτηση

(α) Το ποίημα σε πρώτο επίπεδο αναφέρεται σ' ένα χαρμόσυνο γεγονός. Ουσιαστικά, όμως, προβάλλει την τραγωδία της Κύπρου. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τους σχετικούς στίχους, δείχνοντας παράλληλα τη σύνδεσή τους με τη θλιβερή αυτή πραγματικότητα.

Στρατής Τσίρκας, Αριάγνη (απόσπασμα)

- Και πώς τελείωσε η απεργία; ρώτησε ο ξένος.
 - Με συμβιβασμό. Ήρθε στο νοσοκομείο και με βρήκε κάποιος Μίστερ Μπράουν, της Μυστικής. Για να γλιτώσει το Θωμά, κατάλαβες, να μη του κάνω μήνυση. Τα έξοδα και τα μεροκάματα τα 'παιρνε απάνω του τ' αφεντικό. Μ' αυτόν λοιπόν το Μίστερ Μπράουν το δουλέψαμε το ζήτημα και βρήκαμε λύση. Οι μπερμπερίνοι δε θα παύανε, μόνο θα μπαίνανε κάτω από τις διαταγές των γκαρσονιών. Εμείς θα τους προσλαμβάναμε, εμείς θα πλερώναμε, εμείς θα τους παύαμε όταν δεν μας έκαναν. Φυσικά και τα πουρμπουάρ τους εμείς τα εισπράτταμε. Τ' αφεντικό δεν είχε πια να κάνει τίποτα μαζί τους. Ήταν δικοί μας υπηρέτες.
 - Σπουδαίο κεφάλι αυτός ο Μπράουν, είπε ο ξένος.
 - Το γελάς; Και βέβαια ήταν σπουδαίος. Απόδειξη πως η λύση του βαστάει ως σήμερα. Φυσικά, στα καφεενία που οι ιδιοκτήτες τους είναι αραπάδες δεν ανακατευόμαστε. Αλλά ποιος Ευρωπαίος πηγαίνει στα καφεενία τους; Μόνο κάτι ξεπεσμένοι.
 - Και στο συνδικάτο δεν τους δέχεστε;
 - Ποτέ. Αλλά μάθανε και κάνανε τώρα το δικό τους. Κάτι νεοτεριστές μάλιστα, σαν το γιο μου το Μιχάλη, λένε πως πρέπει να γίνει συγχώνευση. Μα όσο ζει ο Διονύσης ο Σαρίδης τέτοιο πράμα δε θα το δουν.
 - Αυτά είναι μεγαλοϊδεατισμοί, έκανε ο Σταμάτης ανάβοντας τσιγάρο. [...]
- Η Αριάγνη τον κοιτούσε με τα μαύρα μάτια της και δεν έλεγε τίποτα. Μάτια που σε κοιτούνε και δε σαλεύουνε. Μάτια που μαλώνουνε. Η βροχή δυνάμωσε κι ο κόσμος σκοτείνασε. Το παιδί με την προβιά. Θα του κόψει τουλάχιστο να χωθεί σε καμιά πόρτα για να μη βρέχεται; Αχ, παιδί μου Σταμάτη, αχ Καλλιόπη και Ουρανία, αχ κύρη τους εσύ που τους τα έμαθες αυτά. Γιατί γουμάρια; Γιατί κουρμπάτσι; Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζετε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά;

Ερώτηση

(β) Ποιες διαφορετικές αντιλήψεις για τις εργασιακές και κοινωνικές σχέσεις εκφράζονται στο πιο πάνω απόσπασμα και ποιοι είναι οι φορείς των αντιλήψεων αυτών;

Κ. Π. Καβάφης, «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον»

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνήσεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν

ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξαίσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

Γιάννης Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός»

Όλο σας αποχαιρετώ κι ακόμα μένω. Ναι, η πιο μεγάλη πράξη
της ζωής μας
είναι η απόφαση του θανάτου μας, όταν υπάρχει κάποια διέξοδος,
όταν μπορείς και να τον αποφύγεις, και συ τον διαλέγεις
σαν τιμή και σα χρέος για τους άλλους, πιο πέρα απ' τις ανάγκες
σου.
Όποιος μπορεί να νικήσει μια στιγμή τη ζωή του νικάει και το
θάνατο. Το' μαθα.

Ερώτηση

(α) Πώς διαγράφεται η έννοια του χρέους και της αξιοπρέπειας απέναντι στον επερχόμενο θάνατο στο καθένα από τα πιο πάνω ποιητικά κείμενα;

(β) Πώς διαφοροποιείται η έννοια αυτή στην κάθε περίπτωση;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2009

Δ1. Οδυσσέας Ελύτης, «Τα Πάθη, Ψαλμός Β», Το 'Αξιον Εστί

ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ μού έδωσαν ελληνική
το σπίτι φτωχικό στις αμμουδιές του Ομήρου.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου.
Εκεί σπάροι και πέρκες
ανεμόδαρτα ρήματα
ρεύματα πράσινα μες στα γαλάζια
όσα είδα στα σπλάχνα μου ν' ανάβουνε
σφουγγάρια, μέδουσες
με τα πρώτα λόγια των Σειρήνων
όστρακα ρόδινα με τα πρώτα μαύρα ρίγη.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου με τα πρώτα μαύρα ρίγη.
Εκεί ρόδια, κυδώνια
θεοί μελαχρινοί, θείοι κι εξάδελφοι
το λάδι αδειάζοντας μες στα πελώρια κιούπια
και πνοές από τη ρεματιά ευωδιάζοντας
λυγαριά και σχίνο
σπάρτο και πιπερόριζα
με τα πρώτα πιπίσματα των σπίνων,
ψαλμωδίες γλυκές με τα πρώτα - πρώτα Δόξα Σοι.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα - πρώτα Δόξα Σοι!
Εκεί δάφνες και βάγια
θυμιατό και λιβάνισμα
τις πάλες ευλογώντας και τα καριοφίλια,
στο χώμα το στρωμένο με τ' αμπελομάντιλα
κνίσες, τσουγκρίσματα
και Χριστός Ανέστη
με τα πρώτα σμπάρα των Ελλήνων.
Αγάπες μυστικές με τα πρώτα λόγια του Ύμνου.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα λόγια του Ύμνου!

Ερώτηση

(α) Να εντοπίσετε και να αναπτύξετε τους στίχους με τους οποίους ο ποιητής διατυπώνει την πίστη του στην αδιάσπαστη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας.

(β) Να γράψετε δύο εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο Οδυσσεάς Ελύτης στο πιο πάνω ποίημα, αναφέροντας τους σχετικούς στίχους.

Μάριος Χάκκας, «Το ψαράκι της γυάλας»

Έκανε ένα μεγάλο κύκλο μακριά απ' το κέντρο. Πέρασε Βύρωνα, Δάφνη κι έπεσε στην Καλλιθέα. Ήταν μια καλή άσκηση. Είχε καιρό να περπατήσει τόσο πολύ. Κι ήταν ένα φωτεινό πρωινό, λες επί τούτου φτιαγμένο για ένα μεγάλο περίπατο. Ασυναίσθητα άρχισε να σιμπάζει τη γωνιά της φρατζόλας, ενώ ταυτόχρονα του 'ρθανε αισιόδοξες σκέψεις: «Μπα, δεν κρατάει για πολύ αυτή η κατάσταση. Όπου να 'ναι θα πέσουν».

Τώρα όποιος θα 'θελε να ψιλοκοσκινίσει αυτό το απόφθεγμα θα παρατηρούσε ότι η αοριστία της πρώτης πρότασης συνεχίζεται μέσα στη δεύτερη κι αυτό οφείλεται στη χρησιμοποίηση τρίτου προσώπου. Βέβαια, η χρήση πρώτου προσώπου και μάλιστα ενικού αριθμού στη συγκεκριμένη περίπτωση, θέλει καρδιά και προσωπική προπαρασκευή για τέτοιο ενδεχόμενο.

«Πώς θα πέσουν;» άκουσε μια φωνή μέσα του, «όπως τα ώριμα φρούτα από μόνα τους ή τινάζοντας το δέντρο γερά;». «Θα τους ρίξει ο λαός», διόρθωσε πικραμένος λιγάκι, γιατί ήτανε δεδομένο ότι θεωρούσε τον εαυτό του ένα μ' αυτό το λαό κι επομένως δεν έβγαζε την ουρά του απ' έξω. Ναι, αλλά τότε, έπρεπε να κινηθεί προς το κέντρο εκεί που μπορούσε να διαδραματιστούν γεγονότα, να συμμετάσχει σ' αυτά ή μήπως πίστευε στη θεωρία της πρωτοπορίας (τα στελέχη χρειάζονται) κι έπρεπε να φυλαχτεί;

«Δεν μπορώ», σκέφτηκε, «προς το κέντρο δεν πάνε τα πόδια μου. Όσο κι αν το βλέπω σωστό, μου είναι αδύνατο. Ας ενεργήσουν οι άλλοι, ας κατεβούνε στο κέντρο οι νέοι».

Μανόλης Αναγνωστάκης, «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.»

Στην οδό Αιγύπτου-πρώτη πάροδος δεξιά

Τώρα υψώνεται το μέγαρο της Τράπεζας Συναλλαγών

Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως.

Και τα παιδάκια δεν μπορούνε πια να παίζουνε από

τα τόσα τροχοφόρα που περνούνε.

Άλλωστε τα παιδιά μεγάλωσαν, ο καιρός εκείνος πέρασε που ξέρατε

Τώρα πια δε γελούν, δεν ψιθυρίζουν μυστικά, δεν εμπιστεύονται,

Όσα επιζήσαν, εννοείται, γιατί ήρθανε βαριές αρρώστιες από τότε

Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμένοι στρατιώτες,

Θυμούνται τα λόγια του πατέρα: εσύ θα γνωρίσεις καλύτερες μέρες

Δεν έχει σημασία τελικά αν δεν τις γνώρισαν, λένε το μάθημα
οι ίδιοι στα παιδιά τους
Ελπίζοντας πως κάποτε θα σταματήσει η αλυσίδα
Ίσως στα παιδιά των παιδιών τους ή στα παιδιά των παιδιών
των παιδιών τους.
Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
η Τράπεζα Συναλλαγών
-εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι, αυτός συναλλάσσεται-
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
-εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν-
Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
τις ωραίες εκκλησιές
Η Ελλάς των Ελλήνων.

Ερώτηση

(α) «Όπου και να ταξιδέψω η Ελλάδα με πληγώνει, έλεγε κι ο Ποιητής
Η Ελλάδα με τα ωραία νησιά, τα ωραία γραφεία,
τις ωραίες εκκλησιές
Η Ελλάς των Ελλήνων».

Να σχολιάσετε τη στάση του ποιητή απέναντι στην πολιτική κατάσταση της εποχής, όπως διαφαίνεται στο πιο πάνω απόσπασμα.

(β) Να περιγράψετε την παραίτηση και την αλλοτρίωση του ελληνικού λαού σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο, όπως αυτή διαγράφεται στο απόσπασμα από το «Ψαράκι της γυάλας» και στο ποίημα «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.».

Δημήτρης Χατζής, Το διπλό βιβλίο

Και γύρισε ο Σκουρογιάννης εκεί. Έτσι που το 'χε τάξει στον εαυτό του. Αυτό το Ντομπρίνοβο είταν το στήριγμα της καρδιάς του στα χρόνια της ξενιτιάς, είταν το τέρμα του μακρινού ταξιδιού του – κ' η ανταμοιβή του μαζί. Τα μεγάλα βουνά της πατρίδας ερχόνταν και ξαναρχόνταν στην ερημία του ξένου του τόπου, σκεπάζοντας με την αχλή τη γαλάζια τους την καταχνιά της βορινής πολιτείας. Και το βράδυ πάλι, καθώς έκλεινε αποσταμένος τα μάτια του, το ξερό, μονότονο όλη μέρα κροτάλισμα των σιδηρικών που βούιζε ακόμα στ' αυτιά του σκεπαζότανε σιγά-σιγά από κείνο το γνώριμο, το βαθύ τους ανάσασμα των χιλιάδων και χιλιάδων πεύκων κ' έλατων στον Πίνδο, -εκεί, σε κείνον τον τόπο, που 'ταν ο τόπος του, όσο δεν είτανε κανενός- κι αποκοιμότανε μέσα σ' αυτό.

[...] Και δεν το λέει. Από τις πρώτες μέρες ακόμα αρχίζει να νιώθει πως κάπως είναι και κάπως δεν είναι μαζί με τους άλλους. Κάτι του λείπει για να 'ναι μαζί τους, για να 'ναι απ' αυτούς_____.

Ο συγγραφέας μας να 'ταν εδώ, θα μπορούσε να 'λεγε πως αυτός απόμεινε όλα τα χρόνια της Γερμανίας Ντομπρινοβίτης, οι άλλοι δεν είναι τίποτα πια, από πουθενά δεν είναι. Όπου βρεθούνε, μόλις βρεθούνε, θ' αρχίσουν σε λίγο και λένε πάλι για τις δουλειές τους, για τα λεφτά τους, τα μαγαζιά τους, τα πράματα, μηχανήματα, χτήματα που αγόρασαν, που θ' αγοράσουν. Αν είταν εδώ κανένας Μπρουσάκης, Σαββίδης, Γιαννόπουλος, από κείνους τους φιλόσοφους του ελληνικού καφενείου, θα 'χε πάλι τη σοφή την εξήγησή του - κοινωνία της κατανάλωσης και το ξερίζωμα, την αλλοτρίωση των ανθρώπων και τ' άλλα που λέγανε.

Ερώτηση

(α) Να συγκρίνετε τα συναισθήματα που βιώνει ο Σκουρογιάννης κατά την παραμονή του στη Γερμανία με εκείνα που του γεννά η επιστροφή του στην πατρίδα.

(β) Να αιτιολογήσετε τον τίτλο του μυθιστορήματος με βάση το περιεχόμενό του (να αναφέρετε δύο λόγους).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2010

Παντελής Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δίπλα μου ήτανε ο Ονήσιλος
βγαλμένος απ' την ιστορία και το θρύλο
ολοζώντανος.
Αρχιλεβέντης βασιλιάς αυτός
κρατούσε στο χέρι ό,τι του 'χε απομείνει:
ένα καύκαλο
- το δικό του κρανίο -
γεμάτο μέλισσες.
Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.
Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.
Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων
έφτασε στη Σαλαμίνα
φρύαξε ο Ονήσιλος.
'Αλλο δεν άντεξε.
'Αρπαξε το καύκαλό του
και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου.
Κι έγειρα νεκρός.
'Αδοξος, άθλιος,
καταραμένος απ' τον Ονήσιλο.
«Κατάθεση» 1975

Ερώτηση

- (α) Στο πιο πάνω ποίημα ο **Ονήσιλος** και οι **μέλισσες** λειτουργούν συμβολικά. Να ερμηνεύσετε τα σύμβολα αυτά.
- (β) Στους στίχους «Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων ... και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου» ο Ονήσιλος παρουσιάζεται να οργίζεται και να ξεσπά. Να εξηγήσετε από πού πηγάζει η αντίδραση αυτή αντλώντας στοιχεία από ολόκληρο το ποίημα.
- (γ) Εκτός από τα σύμβολα ο ποιητής χρησιμοποιεί και άλλα εκφραστικά μέσα. Να γράψετε δύο από αυτά κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

Ν. Κάσδαγλης, «Σοροκάδα»

Τούτο το πολεμικό είχε έρθει στη Ρόδο για επίσκεψη καλής θελήσεως - κάπως έτσι το λένε, θαρρώ. Το λιμάνι είχε τοιμαστεί για να καλοδεχτεί τους Αμερικάνους. Οι γυναίκες των αξιωματικών είχανε φτάσει απ' την παραμονή, και νιαουρίζανε στα σαλόνια των ξενοδοχείων - αλλόκοτην αίσθηση που σου δίνουν οι Αμερικάνες, σα μαζευτούνε πολλές.

Τα μπαρ ήταν έτοιμα όλα - ο Μπαμπούλας, που γινότανε Black Cat για την περίσταση, το Rio Grande, το Long John και τ' άλλα. Τα κορίτσια τους ήρθαν απ' τον Περαία μαζί με τις γυναίκες των αξιωματικών, και περιμέναν στις πόρτες τα ναυτάκια που θα ξεμπαρκάραν.

Μόνο που πήρε σοροκάδα τ' απόγιομα. Το λιμάνι άδειασε μονομιάς, οι βάρκες τραβηχτήκανε στη στεριά και τα καΐκια κρυφτήκανε στο φυλαγμένο κόρφο, το Μαντράκι. Δυο τρία βαπόρια που βρέθηκαν, λεβάραν τις άγκυρες και πήγανε στην Ψαροπούλα, από σταβέντο. Μόνο ο Αμερικάνος απόμεινε, φουνταρισμένος αρόδο, όξω απ' το λιμάνι. Σαν κατάλαβαν απ' το Λιμεναρχείο πως δεν το 'χε σκοπό να κουνήσει, του μήνυσαν να φύγει, κι η σοροκάδα δε σήκωνε λεβεντιά.

Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα 'πανε. Το δελτίο καιρού έδειχνε άνεμο εφτά οχτώ μποφόρ, κι οι κανονισμοί του προβλέπανε πως με τέτοιον καιρό έπρεπε να 'ναι φουνταρισμένος με τις δυο άγκυρες, με τόσα κλειδιά καδένα στην καθεμιά. Καλού κακού φουντάρισε δυο κλειδιά παραπάνω, κι επιτέλους αν αγρίευε ο καιρός είχε κι άλλη καδένα. Βάστηξε επιφυλακή το μισό τσούρμο, και τις μηχανές αναμμένες, για να 'χει ατμό.

Δε γινόταν καλύτερη φροντίδα, αλίμονο αν αλάζαν αραξοβόλι τ' αμερικάνικα πολεμικά, με την κουβέντα ενός ντόπιου λιμενάρχη τι τους είχαν τους κανονισμούς!

Μόνο που φρεσκάρισε η σοροκάδα, με το σύρουπο. Δουλεύοντας επίμονα, ύπουλα, το μπόντζι ξεκλείδωσε τη μια καδένα, και το καράβι απόμεινε φουνταρισμένο στο 'να

σίδερο. Από κει και πέρα, δεν το γλιτώνανε. Βάρεσε συναγεμμός, το τσούρμο χίμηξε να μανουβράρει, πού να προφτάσει! Το πολεμικό ξέσυρε σα φρόκαλο το σίδερο, και κόλλησε πάνω στα βράχια του χαμηλού μόλου. Οι Αμερικάνοι πηδούσανε στη θάλασσα σαν τα μπακακάκια, κι οι ντόπιοι μαζευτήκανε στην ακρογιαλιά και τους μαζεύανε μισοπνιγμένους.

Γ.Φ. Πιερίδης, «Ο Πορτοκαλόκηπος»

Όμως μετά την ταφή του Αρτέμη ήρτε η νύχτα κι ο κόσμος άρχισε διακριτικά, μ' ένα σφίξιμο χεριού, μ' ένα λόγο καλό, να φεύγει. Όσπου, περασμένα μεσάνυχτα, οι δυο γερασμένοι γονιοί απόμειναν μόνοι, δίχως παραστεκάμενους στο σπαραγμό τους.

Ο Πετρήs ένιωσε τότε σαν να προσγειώθηκε στη γνώριμη περιοχή της καθημερινής ζωής. Γύρισε και κοίταξε τη μάννα, που καθόταν βουβή με διπλωμένες τις άχρηστες πια φτερούγες της στοργής της, κι ένιωσε πάλε κείνη την τρυφερότητα μεσ' στην καρδιά του και στις παλάμες του ένα μερμήγκισμα από συγκρατημένο χάδι.

Ύστερα κείνη, αποκαμωμένη, έγειρε τάχα να κοιμηθεί κι ο Πετρήs, που δεν τότε χωρούσε ο τόπος, άνοιξε την πόρτα και βγήκε στο περβόλι.

Η ζωντανή παρουσία των δέντρων του, η γνώριμη ανασεμιά τους κάτω απ' την αστροφεγγιά, τότε παράσυραν όπως πάντα μέσα στη δικιά τους τροχιά.

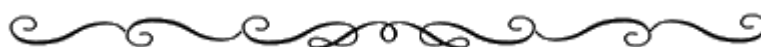
Ήταν η γλυκύτατη ώρα, που προμηνάει τη χαραυγή. Ο γρύλος κεντούσε το κέντημα της τρίλλιας του πάνω στον πέπλο της σιωπής. Μια κότα φτεράκιασε μέσ' στο κοτέτσι. Από πέρα ακούστηκε μουκάνισμα βοδιού. Ύστερα ο ορίζοντας πήρε να ροδίζει κι ο Πετρήs πρόσεξε πως ο καιρός ήταν ξερός και ήσυχος. «Καιρός για θειάφισμα», σκέφτηκε κι ο δουλευτής, που ξύπνησε μέσα του, συνδέοντας αυθόρμητα τη σκέψη με την πράξη, πήγε στην παράγκα όπου είχε συγυρισμένα τα σύνεργά του, πήρε το θειαφιστήρι κι αρχίνησε δουλειά.

Το θειαφιστήρι γέμισε τη σιωπή της ορθρινής ώρας μ' ένα παράξενο ήχο, που έμοιαζε σαν επίμονο και ρυθμικό αγκομαχητό ζωντανού κι ήταν σα να καλούσε τον ήλιο καθώς δυνάμωνε κι απλωνόταν το φως της αυγής για να δώσει στο καθετί ένα εξαίσιο νόημα.

Ερώτηση

(α) Με βάση το απόσπασμα από το διήγημα του Ν. Κάσδαγλη «Σοροκάδα», να περιγράψετε και να αιτιολογήσετε τη συμπεριφορά των Ελλήνων νησιωτών στο άκουσμα της επίσκεψης του αμερικανικού πολεμικού πλοίου.

(β) Να παρουσιάσετε συγκριτικά τη σχέση ανθρώπου – φύσης, όπως αυτή φαίνεται στα αποσπάσματα από τα κείμενα «Σοροκάδα» και «Πορτοκαλόκηπος».

Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

ΑΟΥΤΕΛ – ΑΟΥΤΟ ΕΛΕΚΤΡΙΚΑ

Ι. Στις δέκα έχει μια μικρή παύση – ένα τέταρτο. Οι κορδέλες σταματούνε. Μέσα στα τμήματα, με τα ροκανίδια, τα πλαστικά, τα σανίδια, και τα λοιπά, δεν επιτρέπεται – Ράουχεν φερμπότεν – έρχονται τώρα σε μας, εδώ στο διάδρομο, να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Ο Μύλλερ, ο μαντράχαλος, αυτοί δεν έρχονται. Κ' η ξανθή δεν έρχεται – θα βιάζεται πάλι. Εγώ κι ο Τούρκος καθόμαστε στα καρότσια μας, αυτός σκουπίζει συνέχεια το σβέρκο του. Τους κάνουμε τόπο, μερικοί κάθονται δίπλα μας. Οι άλλοι γυρίζουνε πάνω και κάτω, είναι σίγουρα αυτοί που δουλεύουνε καθιστοί – να ξεμουδιάσουνε λίγο. Η μικρή Σπανιόλα καπνίζει συνέχεια και δύο και τρία τσιγάρα, το 'να πάνω στ' άλλο, μέσα στο τέταρτο. Αυτή τη βλέπω και τις άλλες ώρες στο διάδρομο, όλο ξεπορτίζει για να καπνίσει. Το ξέρει πως είμαι Ρωμιός, έρχεται δίπλα μου όπως πάω με το καρότσι μου, τρέχει πίσω μου σαν ένα γυφτάκι που ζητιανεύει, κάτι μου λέει. Δεν ξέρω τίποτα από τη γλώσσα τους μα καταλαβαίνω – μου λέει πως δε μπορεί, δε μπορεί. Εδώ τώρα δε λέει τίποτα. Κ' εμείς οι άλλοι το ίδιο – δε λέμε τίποτα – τι να πούμε; Ούτε ξερόμαστε. Να κανονίσουμε μεταξύ μας δεν έχουμε τίποτα, όλα τα κανονίζουν οι νόρμες – σωπαίνουμε.

Το τέταρτο πέρασε, οι κορδέλες μέσα ξανάρχισαν να περπατούνε – φεύγουν όλοι. Σηκωνόμαστε και μεις. Στο διάδρομο δεν ακούγεται τίποτα πάλι. Μονάχα στην άλλη την άκρη του, κοντά στα δύο τα τμήματα, άμα φτάσεις εκεί θα τ' ακούσεις τα σφυριά των μαραγκών πώς χτυπούνε μέσα τα μικρά καρφιά στα μαλακά σανίδια των κασονιών.

Τάκα-τάκα – τίποτ' άλλο.

Ο ΚΑΣΠΑΡ ΧΑΟΥΖΕΡ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ

ΙΙ. Και σου λέω, λοιπόν, πως είμαι τέσσερα χρόνια φευγάτος και τη νοσταλγία της πατρίδας, που λένε, ποτές δεν την είχα. Δεν την ξέρω πώς είναι. Φαίνεται δηλαδή πως εγώ δεν έχω πατρίδα, δεν την έχω στην πατρίδα μου την πατρίδα, όπως την έχουν αυτές οι ανόητες οι Σπανιόλες, οι δικοί μας που βασανίζονται με τη νοσταλγία της, ο Σκουρογιάννης ο φίλος μου με το μεγάλο Ντομπρίνοβο που μας λέει. Εγώ ποτέ δε γυρίζω στη Σούρπη, στο σταθμό των λεωφορείων που στεκόταν η Αναστασία και με περίμενε, στην πλατεία του Αλμυρού που βρισκότανε το

σινεμά μας της Κυριακής, στο ξυλάδικο, στο μαγέΡΙκο του Βόλου που πηγαίναμε με το Μάστορα, δεν συλλογίζομαι τον εαυτό μου μέσα σ' αυτά, δεν θέλω να ξαναπάω.
Είμαι, λοιπόν, ένας άνθρωπος που δεν έχει πατρίδα.

Ερώτηση

(α) Με βάση το πρώτο απόσπασμα, να παρουσιάσετε τις συνθήκες εργασίας και τις ανθρώπινες σχέσεις κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.

Ερώτηση

(β) Πώς αντιμετωπίζει ο Κώστας και πώς ο Σκουρογιάννης το θέμα της επιστροφής στην πατρίδα, σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα;

Πώς ερμηνεύετε τη στάση του καθενός;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2011

Κώστας Μόντης, «Έλληνες ποιητές»

Ελάχιστοι μας διαβάζουν,
ελάχιστοι ξέρουν τη γλώσσα μας,
μένουμε αδικαίωτοι κι αχειροκρότητοι
σ' αυτή τη μακρινή γωνιά,
όμως αντισταθμίζει που γράφουμε Ελληνικά.
«Ποίηση του Κώστα Μόντη» 1962

Κώστας Μόντης, «Της εισβολής»

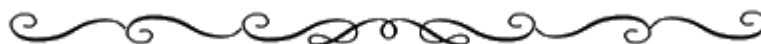
Είναι δύσκολο να πιστέψω
πως μας τους έφερε η θάλασσα της Κερύνειας,
είναι δύσκολο να πιστέψω
πως μας τους έφερε η αγαπημένη θάλασσα της Κερύνειας.

«Πικραινόμενος εν εαυτώ» 1975

Ερώτηση

(α) Στα πιο πάνω ποιήματα του Κώστα Μόντη διαγράφονται κάποια από τα χαρακτηριστικά της ποιητικής του τεχνικής. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε δύο από αυτά αναφέροντας και συγκεκριμένους στίχους.

(β) Ποια συναισθήματα διαπερνούν το καθένα από τα πιο πάνω ποιήματα; Να δικαιολογήσετε από πού πηγάζει το καθένα από αυτά.

Γ. Σεφέρη, «Σαλαμίνα της Κύπρος»

“Η γης δεν έχει κρικέλια
για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν
μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι
να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι.

Και τούτα τα κορμιά
πλασμένα από ένα χρώμα που δεν ξέρουν,
έχουν ψυχές.

**Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν,
δε θα μπορέσουν ◦ μόνο θα τις ξεκάμουν
αν ξεγίνονται οι ψυχές.**

Δεν αργεί να καρπίσει τ’ αστάχυ
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
το κακό για να σηκώσει το κεφάλι,
κι ο άρρωστος νους που αδειάζει
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να γεμίσει με την τρέλα,
νήσος τις έστι...”

Φίλοι του άλλου πολέμου
σ’ αυτή την έρημη συννεφιασμένη ακρογιαλιά
σας συλλογίζομαι καθώς γυρίζει η μέρα –
Εκείνοι που έπεσαν πολεμώντας κι εκείνοι που έπεσαν χρόνια
μετά τη μάχη.

εκείνοι που είδαν την αυγή μεσ’ απ’ την πάχνη του θανάτου
ή, μες στην άγρια μοναξιά κάτω από τ’ άστρα,
νιώσανε πάνω τους μαβιά μεγάλα
τα μάτια της ολόκληρης καταστροφής ◦ κι ακόμη εκείνοι που προσεύχονταν
όταν το φλογισμένο ατσάλι πριόνιζε τα καράβια:

“Κύριε, βόηθα να θυμόμαστε
πώς έγινε τούτο το φονικό ◦ την αρπαγή το δόλο την ιδιοτέλεια,
το στέγνωμα της αγάπης ◦
Κύριε, βόηθα να τα ξεριζώσουμε...”.

-Τώρα καλύτερα να λησμονήσουμε πάνω σε τούτα τα χαλίκια ◦
δε φελά να μιλάμε ◦ τη γνώμη των δυνατών ποιος θα μπορέσει να τη γυρίσει;
ποιος θα μπορέσει ν’ ακουστεί;
Καθένας χωριστά ονειρεύεται και δεν ακούει το βραχνά των άλλων.

Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης ’53.

Ερώτηση

(α) Στο πιο πάνω απόσπασμα από τη «Σαλαμίνα της Κύπρος» διατυπώνεται μια προφητεία.

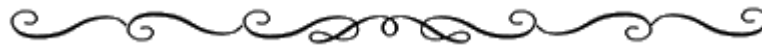
i. Ποια είναι αυτή και σε ποιους στίχους εντοπίζεται;

ii. Να αναφέρετε δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία διατυπώνεται.

(β) «Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν,
δε θα μπορέσουν ὁ μόνο θα τις ξεκάμουν
αν ξεγίνονται οι ψυχές».

Να αναπτύξετε το νόημα των πιο πάνω στίχων.

(γ) Χαρακτηριστικό της ποίησης του Γιώργου Σεφέρη είναι τα δάνεια από την Ελληνική και Παγκόσμια Γραμματεία. Να εντοπίσετε δυο τέτοια δάνεια που υπάρχουν στο απόσπασμα, να καταγράψετε τους συγκεκριμένους στίχους και να δηλώσετε τις πηγές τους.

Δ3. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

Ο ΚΑΣΠΑΡ ΧΑΟΥΖΕΡ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ

I. Και να με και γω με το όπιόν μου. Στέκομαι μπροστά σ' αυτές τις γεμάτες, τις ωραίες βιτρίνες, χαζεύω, μαγεύομαι, τις αφήνω να με διαφθείρουν όσο θέλουν. Κοιτάζω τα είδη τους, μελετάω τα σχήματα και τα χρώματα, σκέφτομαι τις ποιότητες, τα υλικά τους, βλέπω τις τιμές τους, τις λογαριάζω με τα μεροκάματα τα δικά μας. Είμαι καταναλωτής. Για τους σοφούς μας του καφενείου σημαίνει πως διαλύομαι, αλλοτριώνομαι, λένε, μέσα στους άλλους. Για μένα τέτοια ώρα στη λεωφόρο, που δεν έχω πουθενά να πάω – είμαι καταναλωτής θα πει πως υπάρχω. Υπάρχω μέσα στους άλλους. Έχω στην τσέπη μου τα λεφτά μου – μοιράζομαι τη ζωή μας, ας λένε πως είναι ψεύτικη, ας είναι και θέατρο μόνο.

Κοιτάζω, λοιπόν, όσο θέλω, κάνω μία και μπαίνω και στο κατάστημα. Μπορώ να διαλέξω – για μένα το 'χουν αυτό το κατάστημα. Διαλέγω. Δε με ρωτάει κανένας ποιος είμαι, πού τα βρήκα τα λεφτά μου, με περιμένουν να διαλέξω – πρέπει να με περιμένουν [...].

Μπορώ να φύγω χωρίς ν' αγοράσω – απλούστατα δεν αποφάσισα. Είναι δικαίωμά μου – δημοκρατικό κι αναφαίρετο. ... Πρέπει να μου δώσουν αυτά που ζητάω. Και τ' αγοράζω. Ξυραφάκια, καθρεφτάκια, κρίκους ωραίους για τα κλειδιά – που δεν έχω – σβηστήρια – που δε μου χρειάζονται – ένα σβηστήρι, παρακαλώ, για τα σχέδιά μου – μαλακό – κορδόνια για τα παπούτσια, κανένα μαντίλι από κάποτε, κανένα σαπούνι [...].

Τι μου χρειάζονται αυτά που αγοράζω; Τίποτα. Και μένει μονάχα πως αυτοί δε νιώθουν τη χαρά τη δική μου που τ' αγοράζω – εγώ δεν βρίσκω καμία καλύτερη.

II. Η μέσα πόρτα βγάζει σ' έναν διάδρομο, στενόν, σκοτεινόν. Εκεί έχει κ' ένα μικρό καμινέ. Στο βάθος απ' αυτόν το διάδρομο είναι η πόρτα της κουζίνας της Φράου Μπάουμ. Κλειδωμένη πάντοτε από μέσα. Η Φράου Μπάουμ μπορεί ν' ανοίξει και να 'ρθει σε μένα. Εγώ δεν μπορώ να πάω μέσα. Τα ίδια δηλαδή με το ΑΟΥΤΕΛ.

Τη Φράου Μπάουμ δεν τη βλέπω ποτές. Μια φορά μονάχα την είδα, τότε που πρωτοπήκα σ' αυτό το δωμάτιο. Με κοίταξε, με το κεφάλι της λίγο γυρισμένο στο πλάι, όπως κάνουν τα πουλιά και – το ράμφος έτοιμο. Από τη φωνή της κατάλαβα πως δεν ήταν εχθρική, καταφρονητική – με το Σταύρο τα λέγανε – γύρισε και με κοίταξε πάλι, είταν σα να 'λεγε – δεν έχει αστεία, θα σε τιμηπώ. Εγώ στέκομαι και χαζεύω το ράμφος. Πάλι μ' έπιασε το κακό μου: Το ράμφος με νοιάζει περισσότερο από το δωμάτιο. Τι να κάνω;

Η πόρτα της κουζίνας της έχει μια μικρή σχισμάδα. Μέσα απ' αυτήν πληρώνω το νοίκι μου. Βάζω τα λεφτά σ' ένα φάκελο, περνάω τη νεκρή ζώνη του διαδρόμου, πάω και τον ρίχνω μέσα [...].

Εγώ δεν καθυστέρησα ποτέ με το νοίκι, δεν ξόδεψα ποτέ περισσότερο ρεύμα, η Φράου Μπάουμ δεν έχει τίποτα να κανονίσει μαζί μου – δεν χρειάζεται να 'ρθει να με τιμηπεί – και, λοιπόν, δε τη βλέπω ποτέ.

Ερώτηση

(α) Με βάση το πρώτο απόσπασμα, να περιγράψετε και να ερμηνεύσετε τη συμπεριφορά του ήρωα.

(β) Πώς διαγράφονται οι ανθρώπινες σχέσεις στο δεύτερο απόσπασμα;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2012

Στρατής Τσίρκας, Αριάγνη (απόσπασμα)

«Η Αριάγνη τον κοιτούσε με τα μαύρα μάτια της και δεν έλεγε τίποτα. Μάτια που σε κοιτούν και δε σαλεύουνε. Μάτια που μαλώνουνε. Η βροχή δυνάμωσε κι ο κόσμος σκοτείνιασε. Το παιδί με την προβιά. Θα του κόψει τουλάχιστο να χωθεί σε καμιά πόρτα να μη βρέχεται; Αχ παιδί μου Σταμάτη, αχ Καλλιόπη και Ουρανία, αχ κύρη τους εσύ που τους τα έμαθες αυτά. Γιατί γουμάρια; Γιατί κουρμπάτσι; Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζετε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά; Τρέμω. Θα 'θελα να μη ζω. Να μη δούνε τα μάτια μου. Θα έρθει μέρα. Βλέπω κόσμο να στριμώχνεται στις προκυμαίες με βουνά γύρω τους τις βαλίτσες και τους μπόγους και τα στρώματα. Και πίσω τους τάφοι γονιών, προγόνων, τάφοι μικρών παιδιών αφημένοι στο έλεος του Θεού. Δίχως καντήλι, δίχως έναν κουβά νερό να ξεδιψάσουν τα κόκαλά τους. Κι όλο το μόχθο, τις γιορτές, τις αγκούσες*, πενήντα, ογδόντα, εκατό χρόνων, να θαρρείτε πια πως τις παίρνετε μαζί σας γιατί καρφώσατε όπως όπως σε σανιδένια μπατάλικά σεντούκια τα έπιπλα και το

ρουχισμό και τα σκεύη σας και τίποτε θυμητικά μικροπράγματα. Και θα νομίζετε πως μια και κουβαλήσατε τα πράματα σώσατε μαζί τους τη χαρά και τους έρωτες και τις ελπίδες και τα μεθύσια. Μόνο άψυχα πράματα που κάποτε σταθήκαν μάρτυρες. Θα τα στήσετε κάτω από άλλον ουρανό και θα δείτε πως δε σας μιλούν, δε θα σας λένε αυτά που περιμένετε. Γιατί θα τα ζεσταίνουν άλλα χνώτα, άλλα βλέμματα, άλλες φωνές. Μη χάνεστε κι ακούστε που σας λέω. Μια ζωή που έζησες, την έζησες, δεν τη βρίσκεις αλλού. Γιατί την έζησες μέσα σε μυρουδιές, μέσα σε φώτα, μέσα σε ήλιους και βροχές, μέσα σ' ανθρώπους. Κι αυτά όλα θα μένουν πίσω σου και θα τ' αναζητάς. Θα τριγυρίζετε σαν άταφοι νεκροί που ζητούν ένα λάκκο να πέσουν μέσα να ξεκουραστούν. Και τα γουμάρια και το κουρμπάτσι θα βρίσκονται πίσω σας μίλια και σεις πια μήτε θα τα θυμόσαστε. Εγώ, θα λέτε, να ξεραθεί το στόμα μου αν είπα ποτέ τέτοιο λόγο. Μα τον είπατε, είναι γραμμένος στον αέρα, πάνω στους τοίχους των σπιτιών, μέσα στις φυλλάδες που βγάζατε. Και τούτοι οι άνθρωποι, όσο πονετικοί κι αν είναι, πώς θέτε να τον ξεχάσουν; Θα τον θυμούνται και θα σας τον θυμίζουνε και σεις θα μετανοιώσετε πικρά. Γι' αυτό σας λέω μη, μη όσο είναι καιρός».

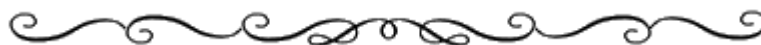
* *αγκούσα* = *στεναχώρια*

Ερώτηση

Ι. «Η Αριάγνη στο συγκεκριμένο απόσπασμα λειτουργεί προφητικά». Να τεκμηριώσεις την πιο πάνω θέση με αναφορές στο απόσπασμα.

Ερώτηση

- II. (α) Πώς λειτουργούν για την Αριάγνη τα άψυχα αντικείμενα που αναφέρει στο μονόλογό της;
- (β) Από τις σκέψεις της Αριάγνης πηγάζει ένα βαθύ ανθρωπιστικό μήνυμα. Να το εντοπίσεις και να το σχολιάσεις.

Κ. Π. Καβάφης, Η Πόλις

Είπες: «Θα πάγω σ' άλλη γη, θα πάγω σ' άλλη θάλασσα.
Μια πόλις άλλη θα βρεθεί καλλίτερη από αυτή.
Κάθε προσπάθειά μου μια καταδίκη είναι γραφτή·
κι είν' η καρδιά μου – σαν νεκρός – θαμμένη.
Ο νους μου ως πότε μες στον μαρασμόν αυτόν θα μένει.
Όπου το μάτι μου γυρίσω, όπου κι αν δω
ερείπια μαύρα της ζωής μου βλέπω εδώ,
που τόσα χρόνια πέρασα και ρήμαξα και χάλασα».
Καινούριους τόπους δεν θα βρεις, δεν θα 'βρεις άλλες θάλασσες.
Η πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους θα γυρνάς
τους ίδιους. Και στες γειτονιές τες ίδιες θα γερνάς·
και μες στα ίδια σπίτια αυτά θ' ασπρίζεις.
Πάντα στην πόλι αυτή θα φθάνεις. Για τα αλλού – μη ελπίζεις –
δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό.
Έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες εδώ
στην κώχη τούτη τη μικρή, σ' όλην την γη την χάλασες.

Κ. Π. Καβάφης, Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον

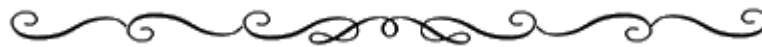
Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ' ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνησεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, τήν Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου·
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,

σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξάίσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, τήν Αλεξάνδρεια που χάνεις.

Ερώτηση

I. «Βασικός θεματικός άξονας των ποιημάτων «Η Πόλις» και «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον» του Κ.Π. Καβάφη είναι η αποτυχία και η ήττα των πρωταγωνιστών τους.» Τι τους προτρέπει να κάνουν και από τι τους αποτρέπει ο ποιητής; Τεκμηριώστε την απάντησή σας κάνοντας αναφορές σε συγκεκριμένους στίχους **και από τα δύο ποιήματα**.

II. «Στο ποίημα “Απολείπειν ο θεός Αντώνιον” ο Κ.Π. Καβάφης λειτουργεί ως ποιητής- σκηνοθέτης». Αφού μελετήσεις το ποίημα, να εντοπίσεις δύο θεατρικά στοιχεία κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

[...]

«Γι' αυτόν, λοιπόν, δεν έμενε τίποτα – και μήτε κι ο θάνατος. Αυτή είταν η δική του η τιμωρία. Ο απόηχος της μεγάλης τρικυμίας έφτανε λίγο κι ως το κελί του. Νικήθηκαν – δεν έμεινε τίποτα. Η γενιά του ακέρια νικήθηκε – τέλος. Αυτό το τέλος δούλεψε μέσα του μέρα και νύχτα – είταν έτοιμος πια, όπως η θεια του το πρόβλεψε. Ένας άνθρωπος που του κλέψαν το θάνατο και του κλέψανε και το δικαίωμα να πεθάνει. Η ελπίδα έγινε μέσα του το ίδιο με προδοσία. Μια τελευταία πράξη χρειαζόταν ακόμα. Η αναγνώριση της ήττας, η ομολογία κ' η διακήρυξη – η επικύρωση. Σαν έσχατη δική του ταπείνωση – μια περηφάνια σχεδόν – να την ορίζει ακόμα μονάχος, να ορίζει ο ίδιος την πτώση του – αυτή τουλάχιστον – μέσα στη συντριβή και την ήττα».

Ερώτηση

1. Πώς αντιλαμβάνεται το θέμα της προσωπικής του ήττας ο ήρωας στο συγκεκριμένο απόσπασμα;

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2013

Γιώργος Ιωάννου, † 13-12-43

[...]

Ι. Μονάχα όταν βρέθηκε το κρανίο, άκουσα τον αδελφό να λέει βραχνά: η χαριστική βολή. Ήταν μια μικρή τρύπα λίγο πιο πάνω απ' το μέτωπο. Είχα γίνει πια ένα με το χώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος. Κοίταζα συνεχώς ένα βραχάκι κοντά μου και τις λειχήνες του. Αυτό σίγουρα θα ήταν και τότε εδώ, και το παιδί θα το είδε ίσως και να το ζήλεψε. Μπορεί να ήταν και κείνο το αρκετά μεγάλο δέντρο, αν και δεν αποκλείεται να έχει μεγαλώσει πιο γρήγορα, εφόσον βρήκε άφθονο λίπασμα από τόσο αίμα και τόσες εκατοντάδες κορμιά. Καλά θα ήταν να μπορούσε να μεταμορφώνεται ο άνθρωπος, όταν πέφτει σε μεγάλο κίνδυνο, ή ν' ανοίγει η γη και να τον κρύβει. Εγώ τουλάχιστο έτσι παρακαλούσα, όταν βρέθηκα σε κάτι τιποτένιους κινδύνους, που είναι ντροπή και να τους σκέφτομαι ακόμα. Πάντως, θυμούμαι πως εκείνες τις στιγμές λάτρευα και πρόσεχα, όσο ποτέ, τα άψυχα, αλλά και τα έντομα και τα φυτά και τα πουλιά. Σ' αυτό ακριβώς στηρίζομαι και πιστεύω πως έτσι θα νιώσε κι αυτός εκείνη την ώρα. Εξάλλου ήταν της ηλικίας μου. Δεν είναι δυνατό να διαφέρω και τόσο πολύ από τους άλλους. Άνθρωπος είμαι και εγώ. Κι όμως η κάποια διαφορά είναι που με καίει.

[...]

ΙΙ. Όμως ένα μπουλούκι εντόπιοι τουρίστες φάνηκε να μπαίνει μέσα στον ιερό περίβολο. Στάθηκαν γύρω απ' το ελεεινό για μια τέτοια θυσία κενοτάφιο. Φαίνονταν απ' τους μορφωμένους και δεν μπορώ να πω πως η στάση τους δεν ήταν σεμνή. Κατέθεσαν μάλιστα ένα καλοκαμωμένο δάφνινο στεφάνι και κατόπι κράτησαν ένα λεπτό σιγή. Κάποιος τους άρχισε να διαβάζει από ένα χαρτί το ιστορικό της εκτελέσεως των 1200 ανθρώπων. Ήταν τόσο ψυχρή η περιγραφή, ώστε αμέσως υπέθεσα πως σίγουρα θα τα είχε ξεσηκώσει απ' την τελευταία εγκυκλοπαίδεια. Ύστερα σκόρπισαν μιλώντας δυνατά ή χαχανίζοντας. Πολλοί ήρθαν τριγύρω μας. Και φυσικά αμέσως άρχισαν τις ερωτήσεις, ιδίως οι γυναίκες. Το παλικάρι με την αξίνα απαντούσε, πιέζοντας ολοφάνερα τον εαυτό του. Φαινόταν καθαρά πως θεωρούσαν σχεδόν ευτυχία τους και σπουδαίο συμπλήρωμα στις συγκινήσεις της εκδρομής την ανακομιδή, που πέτυχαν πάνω στην ώρα.

[...]

ΙΙΙ. Έμεινα ξοπίσω και με πήρε το παράπονο. Δεν ήμουν γνωστός τους ή συγγενής τους για να με πάρουν μαζί τους, όπως θα ήθελα. Εγώ τα' χω καταφέρει να χωρώ και να ταιριάζω μονάχα με κάτι τέτοιους σαν αυτούς του πούλμαν. Γι' αυτό ξεκίνησα για το πιο λαϊκό καφενείο, και στο δρόμο συνέχισα έλεγα: Θεέ μου, μη μ' αφήνεις ούτε καλημέρα να' χω πια με τέτοια, δήθεν εξευγενισμένα, υποκείμενα.

Ερώτηση

α) Στο πρώτο από τα πιο πάνω αποσπάσματα, ο συγγραφέας σε εξομολογητικό τόνο συγκρίνει τον εαυτό του με το δεκαεξάχρονο αγόρι. Ποια είναι τα συναισθήματά του και μέσα από ποιες σκέψεις οδηγείται σ' αυτά; (να γίνει αναφορά σε τέσσερα σημεία)

β) Το κείμενο κινείται σε δύο χρονικά επίπεδα. Ποια είναι αυτά και με ποια γεγονότα συνδέονται;

Μανόλης Αναγνωστάκης, Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.

Στην οδό Αιγύπτου –πρώτη πάροδος δεξιά
Τώρα υψώνεται το μέγαρο της Τράπεζας Συναλλαγών
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως.
Και τα παιδάκια δεν μπορούνε πια να παίζουνε από
τα τόσα τροχοφόρα που περνούνε.
Ήλλωστε τα παιδιά μεγάλωσαν, ο καιρός εκείνος πέρασε που ξέρατε
Τώρα πια δε γελούν, δεν ψιθυρίζουν μυστικά, δεν εμπιστεύονται,
Όσα επιζήσαν, εννοείται, γιατί ήρθανε βαριές αρρώστιες από τότε
Πλημμύρες, καταποντισμοί, σεισμοί, θωρακισμένοι στρατιώτες,
Θυμούνται τα λόγια του πατέρα: εσύ θα γνωρίσεις καλύτερες μέρες
Δεν έχει σημασία τελικά αν δεν τις γνώρισαν, λένε το μάθημα
οι ίδιοι στα παιδιά τους Ελπίζοντας πάντοτε πως κάποτε θα σταματήσει η αλυσίδα
Ίσως στα παιδιά των παιδιών τους ή στα παιδιά των παιδιών
των παιδιών τους.
Προς το παρόν, στον παλιό δρόμο που λέγαμε, υψώνεται
η Τράπεζα Συναλλαγών
-εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι αυτός συναλλάσσεται -
Τουριστικά γραφεία και πρακτορεία μεταναστεύσεως
- εμείς μεταναστεύουμε, εσείς μεταναστεύετε, αυτοί μεταναστεύουν -

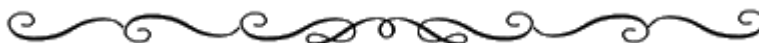
Ερώτηση

α) I. «Εγώ συναλλάσσομαι, εσύ συναλλάσσεσαι, αυτός
συναλλάσσεται».

Τι επιδιώκει ο ποιητής με την κλίση του ρήματος και στα τρία πρόσωπα;

II. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε ένα εκφραστικό μέσο ή άλλο στοιχείο τεχνικής που χρησιμοποιεί ο ποιητής και να εξηγήσετε το ρόλο που αυτό διαδραματίζει μέσα στο ποίημα.

β) Να βρείτε τις ομοιότητες που υπάρχουν στο διήγημα «† 13-12-43» (αποσπάσματα II. και III.) και στο ποίημα «Θεσσαλονίκη, Μέρες του 1969 μ.Χ.» όσον αφορά α) στη συμπεριφορά των Ελλήνων και β) στη στάση του συγγραφέα και του ποιητή απέναντι σ' αυτούς.

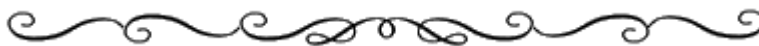
Γιώργος Σεφέρης, Σαλαμίνα της Κύπρου

Φίλοι του άλλου πολέμου
σ' αυτή την έρημη συννεφιασμένη ακρογιαλιά
σας συλλογίζομαι καθώς γυρίζει η μέρα –
Εκείνοι που έπεσαν πολεμώντας κι εκείνοι που έπεσαν χρόνια μετά τη μάχη.
εκείνοι που είδαν την αυγή μεσ' απ' την πάχνη του θανάτου
ή, μες στην άγρια μοναξιά κάτω από τ' άστρα,
νιώσανε πάνω τους μαβιά μεγάλα
τα μάτια της ολόκληρης καταστροφής·
κι ακόμη εκείνοι που προσεύχουνταν
όταν το φλογισμένο ατσάλι πριόνιζε τα καράβια:
«Κύριε, βόηθα να θυμόμαστε
πώς έγινε τούτο το φονικό·
την αρπαγή το δόλο την ιδιοτέλεια,
το στέγνωμα της αγάπης·
Κύριε, βόηθα να τα ξεριζώσουμε...».
- Τώρα καλύτερα να λησμονήσουμε πάνω σε τούτα τα χαλίκια·
δε φελά να μιλάμε·
τη γνώμη των δυνατών ποιος θα μπορέσει να τη γυρίσει;
ποιος θα μπορέσει ν' ακουστεί;
Καθένας χωριστά ονειρεύεται και δεν ακούει το βραχνά των άλλων.
-Ναι· όμως ο μαντατοφόρος τρέχει
κι όσο μακρύς κι αν είναι ο δρόμος του, θα φέρει
σ' αυτούς που γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλήσποντο
το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας.
Φωνή Κυρίου επί των υδάτων.
Νήσος τις έστι.

Ερώτηση

α) Ποιες είναι οι αντιλήψεις του Σεφέρη για τον πόλεμο, όπως φαίνονται στο απόσπασμα: «Φίλοι του άλλου πολέμου... βόηθα να τα ξεριζώσουμε...»;

β) Να αναπτύξετε τις δύο διαφορετικές θέσεις – απόψεις που προβάλλονται στον δραματικό διάλογο – μονόλογο: «Τώρα καλύτερα... Νήσος τις έστι».

Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΟΛΛΩΝ

Ο Βασίλης; Είχε μέσα του κι αυτός τη δική του καταστροφή. Η φτώχεια που πέρασε τον είχε φοβίσει. Μουλωχτά, μονάχα μ' αυτήν λογαριαζότανε, μέσα του. Πήραμε σε λίγο την απάνω βόλτα, αγρίεψε αμέσως, αγριεύτηκε με το χρήμα που ερχόταν. Μισεί μονάχα. Τον κόσμο που βρίσκεται γύρω του, τους εργάτες που δουλεύουνε στα χτήματά του – τρία θέλει τώρα να τα κάνει – τους χτηματίες εδώ, τους εμπόρους στη Σπάρτη – μαγαζί θέλει ν' ανοίξει κι αυτός – τους καταφρονεί. Και τους φοβάται που τον μισούν, τον καταφρονούν. Μισεί και φοβάται.

Αυτή 'ναι η ζωή του. Κι ανάπαυση δεν έχει καμιά.

Εμείς οι δύο; Ξένοι φτάσαμε εδώ, ξένοι μείναμε και τον καιρό που δουλεύαμε χέρι με χέρι. Και περισσότερο ξένοι δεν γίναμε τώρα, δεν ξεμακρύνουμε περισσότερο, γιατί δεν έχει να ξεμακρύνουμε περισσότερο. Το ξέρω και γω, το ξέρει βέβαια κι αυτός. Δε με μισεί. Δε με καταφρονεί. Δεν υπάρχει.

Μείναμε, λοιπόν, μένουμε, η κόρη εγώ του νικημένου ελασίτη, διπλά νικημένη, η μάνα του παλληκαριού που σκοτώσαν οι ελασίτες και ζητάει ακόμα το φονιά του, τρίτος αυτός ο μισότρελος με το χρήμα, τρεις ζωές μοναχικές εδώ μέσα, απλησίαστα ξένες, βουλιαγμένες η καθεμιά τους στον εαυτό της – μέσα σ' αυτό το σπίτι που μεγαλώσαμε, μέσα σ' αυτό το περιβόλι που τ' ομορφύναμε. Και δυο παιδιά, που δεν είναι κανενός – μας κοιτούνε και δεν ξέρουμε τι να τους πούμε.

Και τα πουλιά μου δεν ήρθανε πια – δεν είναι να ξαναρθούνε, το ξέρω.

Ερώτηση

α) Με βάση το πιο πάνω απόσπασμα, να σκιαγραφήσετε τον χαρακτήρα του Βασίλη.

β) Η Αναστασία διαγράφεται μέσα στο έργο ως μια τραγική γυναικεία φιγούρα. Να δικαιολογήσετε την πιο πάνω θέση με βάση το απόσπασμα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Υ.Π.Π.

2014

Οδυσσέας Ελύτης, Άξιον Εστί, «Τα Πάθη» Β΄

ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ μού έδωσαν ελληνική
το σπίτι φτωχικό στις αμμουδιές του Ομήρου.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του
Ομήρου.
Εκεί σπάροι και πέρκες
ανεμόδαρτα ρήματα
ρεύματα πράσινα μες στα γαλάζια
όσα είδα στα σπλάχνα μου ν' ανάβουνε
σφουγγάρια, μέδουσες
με τα πρώτα λόγια των Σειρήνων
όστρακα ρόδινα με τα πρώτα μαύρα ρίγη.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου με τα πρώτα μαύρα
ρίγη.
Εκεί ρόδια, κυδώνια
θεοί μελαχρινοί, θείοι κι εξάδελφοι
το λάδι αδειάζοντας μες στα πελώρια κιούπια
και πνοές από τη ρεματιά ευωδιάζοντας

λυγαριά και σχίνο
σπάρτο και πιπερόριζα
με τα πρώτα πιπίσματα των σπίνων,
ψαλμωδίες γλυκές με τα πρώτα – πρώτα Δόξα Σοι.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα – πρώτα
Δόξα Σοι!
Εκεί δάφνες και βάγια
θυμιατό και λιβάνισμα
τις πάλες ευλογώντας και τα καριοφίλια
Στο χώμα το στρωμένο με τ' αμπελομάντιλα
κνίσες, τσουγκρίσματα
και Χριστός Ανέστη
με τα πρώτα σμπάρα των Ελλήνων.
Αγάπες μυστικές με τα πρώτα λόγια του Ύμνου.
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα λόγια
του Ύμνου!

Ερώτηση

(α) Στο πιο πάνω ποίημα, να εντοπίσετε και να εξηγήσετε πέντε (5) συνολικά σημεία που αναφέρονται στην ελληνική φύση, την ιστορία, την πολιτιστική, την πνευματική και τη θρησκευτική παράδοση του ελληνισμού, με τα οποία ο ποιητής αναδεικνύει τη γλώσσα ως καθοριστικό παράγοντα της ελληνικής του ταυτότητας.

(β) Να εντοπίσετε μέσα σε στίχους του ποιήματος και στη συνέχεια να καταγράψετε μια παρήχηση και μια οσφρητική εικόνα και να εξηγήσετε το ρόλο που διαδραματίζουν μέσα στο ποίημα.

Γιάννης Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός»

[...]

Κι έλεγα μέσα μου: δε φτάνει το τραπέζι, μήτε κάμποσος παράς στην τσέπη,
μήτε το ψωμί και το φιλί, - δε φτάνει.

Ο άνθρωπος είναι πιο τρανός απ' την καθημερινή την έγνοια του.

Κι έλεγα πάλι που ο άνθρωπος αρχίζει από την έγνοια του για το ψωμί

Κι όλο τραβάει πιο πέρα απ' τη σκλαβιά του,

από σκλαβιά σε σκλαβιά, από ξεσκλάβωμα σε ξεσκλάβωμα,

απ' το ξεσκλάβωμα της πατρίδας, στο ξεσκλάβωμα του κόσμου,

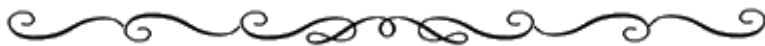
ώσπου να νιώσει, μπαίνοντας ίσα τον ουρανό,

ν' αχνίζει το φεγγάρι στον κόρφο του,

ώσπου να κλάψει μια νύχτα από αγάπη για όλο τον κόσμο. Έτσι άφησα σ' ένα χαντάκι τ' αμάξι μου. Πήρα τ'
όπλο. Κι ανέβηκα στο βουνό. [...]

Ερώτηση

Να αναλύσετε την πορεία του ήρωα προς την ελευθερία, έτσι όπως παρουσιάζεται κλιμακωτά στο πιο πάνω απόσπασμα.

Δ3. Ι. Δημήτρης Χατζής, Το Διπλό Βιβλίο

ΤΟ ΕΥΛΑΔΙΚΟ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

[...]Δεν είχαμε ωστόσο κανένα παράπονο. Ένα πεντακοσιάρικο έπαιρνε ο Μάστορας, διακόσια τη μέρα μου δίναν και μένα. Με τ' ανίψια δεν ξέρω πώς τα κανόνιζαν. Διακόσια τη μέρα... Τό 'ξερα βέβαια πως μέσα σ' αυτά δεν ήταν μονάχα ο κόπος μου πληρωμένος, ήταν αγορασμένη κι η σιωπή μου. Δεν ήμασταν πια το φτωχό μαραγκούδικο με τα καφάσια και κάποτε τα κιβούρια μας – μια μικρή συμμορία κανονικοί λωποδύτες είχαμε γίνει. Ντρεπόμουνα καμιά φορά που σκεφτόμουν – έτσι την άρχισα εγώ τη ζωή μου, έτσι την πήγαινα. Ποια ζωή μου; – ξανασκεφτόμουν ύστερα. Εκείνα τα διακόσια τη μέρα ήταν εμένα η ζωή μου. Κιήταν και των άλλων των δυο στο χωριό. Όπως και να το πεις βολικά μας έρχεται κάποτε να τους έχουμε: Δικαιολογία ή πρόφαση. [...]

ΙΙ. Μάριος Χάκκας, Το ψαράκι της γυάλας

[...]Γιατί λοιπόν να μην κάνει κι ο ίδιος αυτή τη μικρή προσαρμογή, πάντα θα περπατούσε παράταιρα; Ένα τίποτε είναι η αποδοχή της κατάστασης κι έπειτα γυρίζεις στο σπίτι σου. Βέβαια μπορεί εκεί να μην τον περίμενε μια γυναίκα με το νυχτικό, ένας μπατζανάκης, οι γείτονες να κάνουν παρέα, όμως είχε εκείνο το ψαράκι στη γυάλα, και ποιος θα του αλλάζει το νερό; Είναι μια ζωούλα κι αυτό, έχει ευθύνη. Το φαντάζονταν

να κόβει βόλτες στο στενό χώρο της γυάλας. Έκανε όλο χάρη κινήσεις, δείχνοντας τη χρυσή του κοιλιά, πότε τα πλαϊνά του πτερύγια. Το στόμα του ανοιγόκλεινε ρυθμικά. Και ξαφνικά η αναπνοή του γινότανε γρήγορη, ασφυκτιούσε. Τώρα σπαρτάραγε, πνίγονταν, έπεφτε μολύβι το σώμα του στον πάτο της γυάλας. Έβαλε το μαντίλι απ' την κωλότσεπη και σφούγγισε το ιδρωμένο του μέτωπο. «Δε γίνεται» σκέφτηκε, «πρέπει να πάω». Έπρεπε να νοιαστεί το ψαράκι. Το μόνο που μπορούσε να κάνει αυτή την κρίσιμη μέρα ήταν ν' αλλάξει στο ψάρι νερό. Για τ' άλλα τα σοβαρά και μεγάλα, δεν είχε δύναμη. [...]

Ερώτηση

Ποια κοινή στάση τηρούν οι ήρωες στη συγκεκριμένη στιγμή της ζωής τους, και πώς την δικαιολογεί ο καθένας τους; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στα αποσπάσματα.

